

1937, comencen els bombardeigs

L'arxiu de l'Hospitalet conserva diversos documents sobre els bombardeigs que va patir la ciutat entre el 25 de juliol de 1937 i el 19 de gener de 1939.⁴²

La construcció de refugis antiaeris ja s'havia plantejat amb anterioritat i havia estat motiu de discussions al ple municipal al desembre de 1936. I, sens dubte, l'efecte del primer bombardeig va accelerar la constitució de la junta local de defensa passiva el dia 30 del mateix mes de juliol.

Aviat comença la construcció de refugis que van des dels unifamiliars als de més gran capacitat (com el descobert recentment a l'estació del metro de Santa Eulàlia), que es projecten per a 500 o, fins i tot, 1.000 persones.

El finançament va a càrrec del veïns, amb subvencions de l'Ajuntament, arbitris de la Junta de Defensa Passiva (vegeu les vinyetes de la fotografia 90), col·lectes dels sindicats i empreses, cessions de camions per al transport de materials un dia al mes... Els bombers i la Junta Central de Defensa Passiva proporcionen el suport tècnic i logístic necessari, de manera que a mesura que es van fent noves construccions, aquestes deixen de banda el caire artesanal per esdevenir autèntiques obres d'enginyeria, capaces de resistir els impactes de les bombes de fins a 500 kg (que els nazis van llençar a partir de 1938), amb dissenys en ziga-zaga i més d'una entrada i sortida (per tal d'evitar la propagació lineal de les ones explosives), amb instal·lacions elèctriques, etc. (Fotos 68 i 71) En total, segons la bibliografia, es van construir uns 40 refugis antiaeris.

A la foto 70 hom pot veure un exemple de com el consistori ajuda els veïns afectats, i a la carta de la minoria de la CNT, com es des-

---

42. Vegeu "Bombardeigs i refugis a l'Hospitalet (1937-1939)", de Josep Ribas, de l'any 2008, publicat a *Quaderns d'Estudi*, p. 36-39, 51 i 84, així com *l'Hospitalet, una ciutat amb històries amagades*, disponible a la xarxa, de l'any 2015, obra d'Oriol Valls.

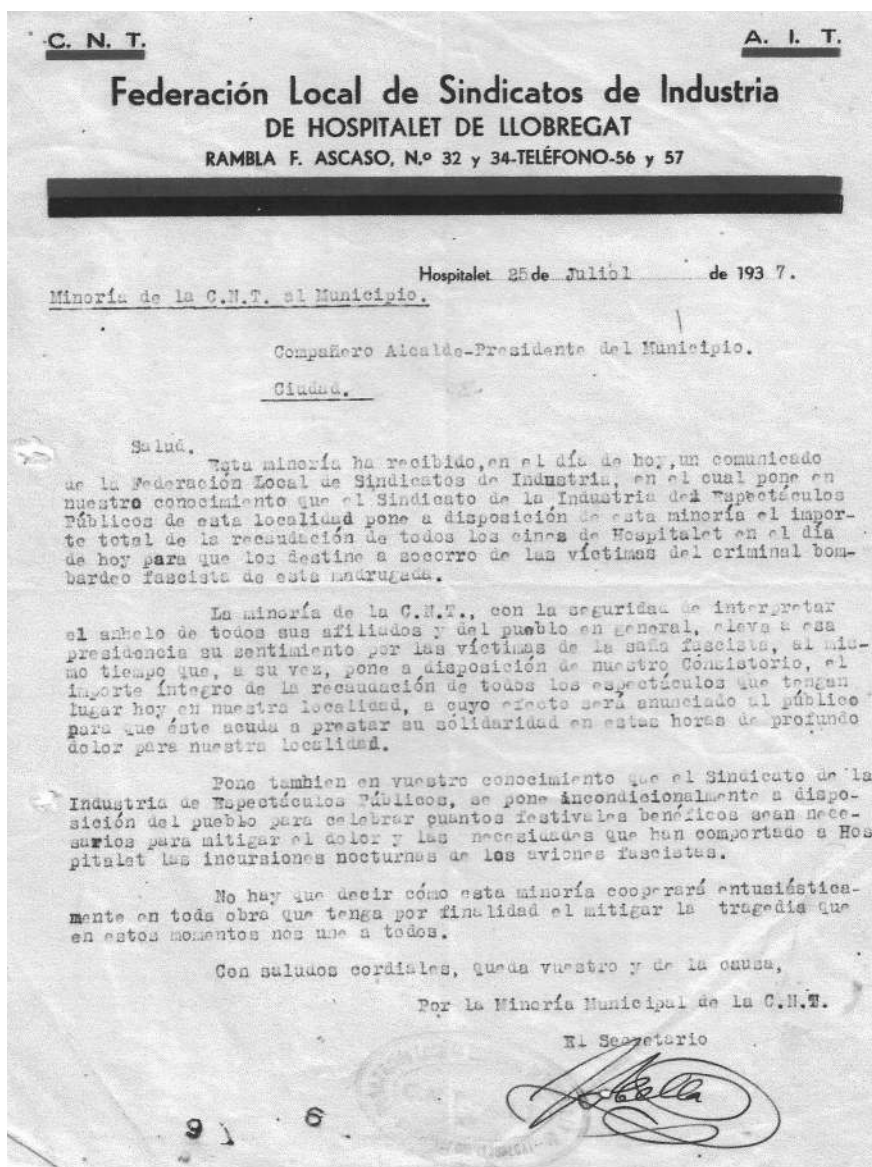

Foto 67. Reacció immediata dels sindicat de l'espectacle de la CNT al primer bombardeig de l'Hospitalet de Llobregat.

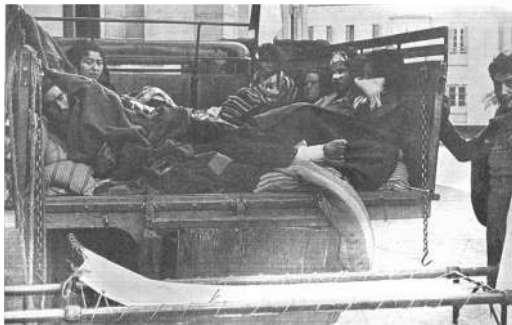
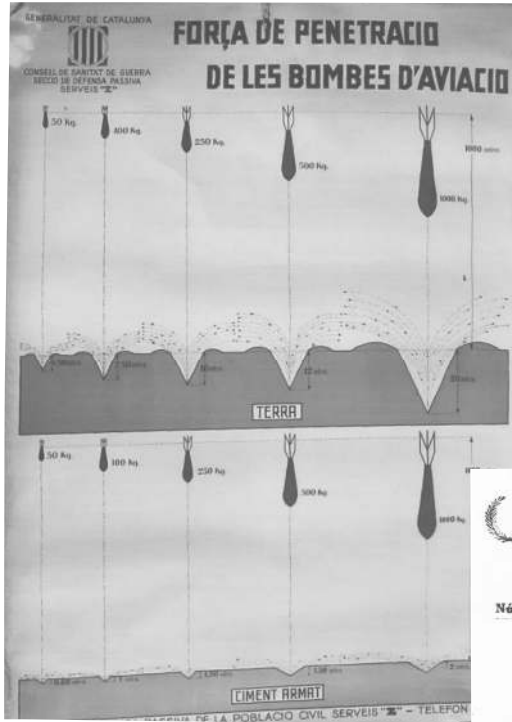
AMHL_101_U441_1937_010_1

tina la recaptació dels cinemes del municipi (controlats tots per aquesta sindical) a ajudar les víctimes del primer bombardeig.

Els bombardeigs aeris a la nostra ciutat van causar una vintena de morts i molts més ferits. Àdhuc el dia 25 de gener, el dia abans de l'entrada de les forces rebels, encara va tenir lloc un bombardeig d'artilleria, procedent de Cornellà, que va causar un mort al carrer Josep Prats.⁴³

---

43. Vegeu també TERUEL, Iris. *Els refugis antiaeris a l'Hospitalet de Llobregat*, d'Iris Teruel, treball de final de grau de la UB de 2018, i així mateix ARENAS, Laia; DOMINGO, Guillem; GARCÍA, Laura i GRANDE, Daniel. *L'Hospitalet de Llobregat. Els bombardejos i la defensa passiva a la rereguarda (1936-1939)*. L'Hospitalet de Llobregat: Institut Mercè Rodoreda, 2013. Per a una descripció general dels refugis antiaeris arreu de Catalunya recomano l'obra de Judit Pujadó esmentada a la bibliografia.

Fotografia: Arxiu Històric de l'Institut de Recerca i Documentació de l'Exèrcit de Catalunya.

AJUNTAMENT
DE
L'HOSPITALET DEL LLOBREGAT

Núm. _____

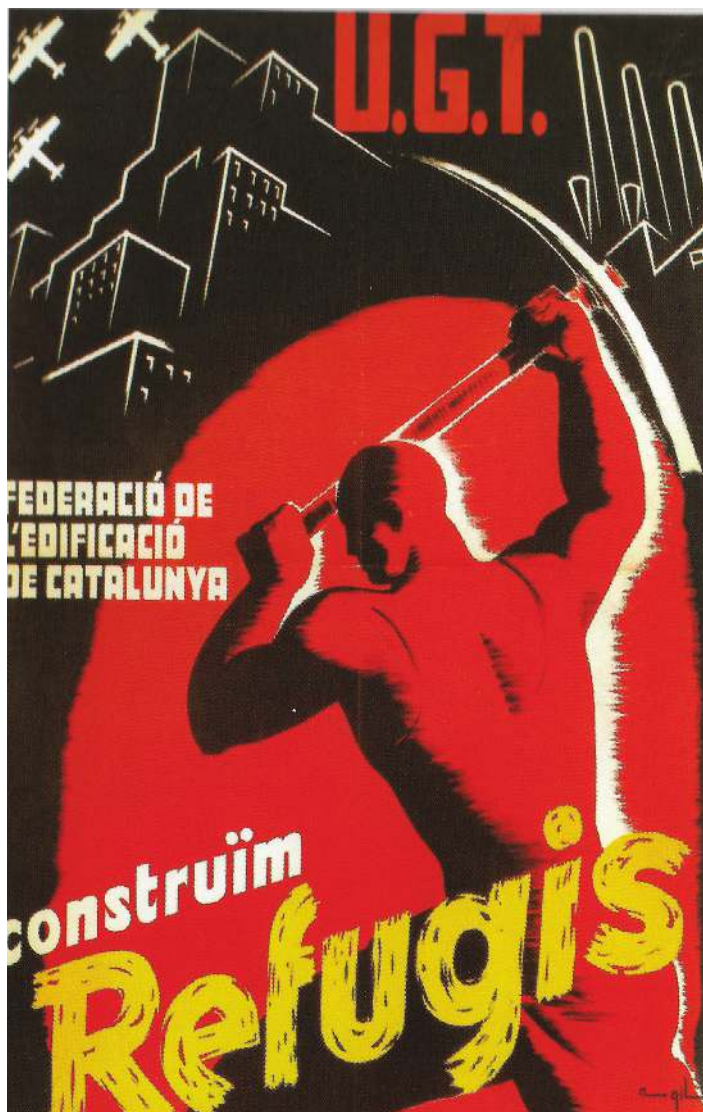
Comissió Municipal Pro-Damificats del Bombatge.

Son pregat d'ordenar al Còs de Bombers de la Ciutat, per tal de que es traslladi al domicili de Camé Uboda, carrer de Mas 59, per tal de procedir a netejar i encerroc de la casa a l'efecte de poder treure diferents mobles, robes i altres prencies d'un domèstic, que están soterrats per l'enderroc.

L'Hospitalet de Llobregat 10 de agost 1937

Per la Comissió,
[Signature]

Al Conseller de Serveis Públics.

Fotos 68 a 71. Els diversos aspectes dels bombardeigs de poblacions civils: l'atenció als ferits, els ajuts als qui han perdut casa seva i la propaganda per a la prevenció mitjançant la construcció de refugis resistent a les bombes de l'aviació feixista.

AMHL_101_N520_1937_001